

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Nogle Bemærkninger om Frihedsstraffen efter det af Straffelovskommissionen af 9. Novbr. 1917 udarbejdede Udkast.

Af Fængselsinspektør WAAGENSEN.

DET tredje og antagelig sidste Udkast til en ny Straffelov er i afvigte Sommer blevet forelagt Offentligheden. Efter at det af Professor Torp udarbejdede Udkast til Lov vedrørende den borgerlige Straffelovgivning (T. U.) var blevet offentliggjort i 1917, blev Udkastets Regler om Frihedsstraffene gjort til Genstand for Omtale i nærværende Tidsskrift (Aargang 1921 S. 75—85, 97—105 og 201—217). I Tilslutning hertil skal der i det følgende gøres nærmere Rede for de i Udkastet af 1923 (K. U. 1923) foreslaaede Regler paa dette Omraade. Da der imidlertid nu er forløbet omtrent 20 Aar siden den første Straffelovskommission blev nedsat (1905), har jeg ikke ment det uden Interesse for en Del Punkters Vedkommende at sammenstille de i K. U. 1923 foreslaaede Regler med de tilsvarende Bestemmelser i det første Straffelovsudkast (K. U. 1912) og i Professor Torps Udkast (T. U.)

Samtlige 3 Udkast er enige om at foreslaa en væsentlig Reduktion af de i den gældende Straffelov hjemlede 7 forskellige Former for Frihedsstraf.

Der er saaledes Enighed om fuldstændig at afskaffe V.-B.-Straffen og Statsfængslet, af hvilke den første kun anvendes saare sjældent, og det sidste overhovedet ikke har været bragt til Anvendelse efter den gældende Straffelov. Endvidere foreslaas afskaffet Tvangsarbejdet, der iøvrigt

kun ikendes for visse nærmere angivne Forbrydelser og Forseelser (Vold, Belleri, Løsgænger og Alfonsoeri).

Men medens K. U. 1912 og et Mindretal i K. U. 1923 bliver staaende ved 3 Former for Frihedsstraf: simpelt Fængsel, Arbejdsfængsel og Strafarbejde, er T. U. 1917 og et Flertal i K. U. 1923 enige om at foretage en yderligere Reduktion af Frihedsstraffenes Antal, idet de foruden den simple Frihedsberøvelse: simpelt Fængsel, for hvilket K. U. 1923 foreslaar den gamle danske Betegnelse: Hæfte bragt til Anvendelse, kun bibeholder een Form for kvalificeret Frihedsstraf: Arbejdsfængsel (T. U.) eller Fængsel (K. U. 1923). For at blive staaende ved 2 Former for kvalificeret Frihedsstraf anfører K. U. 1912, at der ved Arbejdsfængslet skabes en Mellemstraf mellem det simple Fængsel og Strafarbejdet, hvorved den naturlige Forskel bevares mellem Forbrydelser, der fortjener at mærkes med den strengeste Straffart, og Forbrydelser, der vel bør mødes med en strengere Straf end simpelt Fængsel, men dog ikke med et saa dybt og varigt Mærke i den almindelige Bevidsthed som det, der rammer den, der belægges med Strafarbejde, og at der ved Delingen opretholdes en i Forholdet mellem Forbrydelserne og i den almindelige Opfattelse grundet naturlig Forskel.

I lignende Retning udtaler Mindretallet indenfor K. U. 1923 sig, naar det siges, at man ved kun at bibeholde een Form for kvalificeret Frihedsstraf for det store Publikum forflygtiger den Alvor, hvormed de højere og mere langvarige Straffe opfattes, og at man støder det naturlige Krav om, at disse Straffe faar en dertil svarende særlig Betegnelse. Iovrigt mener Mindretallet, at Skellet indenfor Frihedsstraffenes store Omraade saa at sige af sig selv dannes paa det Punkt, hvor Straffens Længde er tilstrækkelig stor til, at man kan gaa over til det progressive System, idet der ved dette System indbringes et helt nyt Moment i Straffen derved, at der aabnes Mulighed for en Udnyttelse af denne gennem pædagogisk Paavirkning. Mindretallet mener derfor, at den pro-

gressivt udstaaede Straf maa betragtes som noget væsentlig andet end de kortere Frihedsstraffe, og at der iøvrigt ogsaa i andre Henseender vil være Trang til for de højere og alvorligere Straffe at have Regler, der ikke falder sammen med Reglerne for de kortvarige Straffe.

Medens Mindretallet indenfor K. U. 1923 saaledes i det væsentlige i Progressionen og den til denne knyttede pædagogiske Indvirkning ser Skelnemærket mellem 2 forskellige Former for kvalificeret Frihedsstraf, angiver Udkastet 1912 kortelig Forskellen mellem disse saaledes, at Fanger ved Strafarbejde arbejder for det Offentlige mod en Belønning for god Opførsel, medens han ved Arbejdsfængsel vel arbejder pligtmæssig, men for sig selv, dog at hans Fortjeneste maa reguleres, da Værdien af hans Arbejde ikke kan ligestilles med den fri Arbejders.

I Overensstemmelse hermed hedder det i det Udkast til en kgl. Anordning om Straffuldbyrkelse, der ledsager K. U. af 1912, at Udbyttet af Strafarbejdsfangers Arbejde tilfalder Statskassen (§ 15), men at der for tilfredsstillende Flid og Opførsel kan tilstaaes dem et mindre Beløb som Arbejdspenge, dog ikke over 20 Øre daglig (§ 27). Om Fanger, der afsoner Arbejdsfængsel, bestemmes det derimod, at de selv har Adgang til at skaffe sig Arbejde, i hvilket Fald Arbejdsudbyttet tilfalder Fanger, men at iøvrigt Arbejdet som Regel skaffes af Fængslet, saaledes at der ydes Fanger en Godtgørelse af indtil 50 Øre pr. Dag.

Bortset fra Bestemmelsen om selvforskaffet Arbejde, som næppe vil faa stor praktisk Betydning, da det i de færreste Tilfælde vil være en Fange muligt at skaffe sig Arbejde, som er foreneligt med Fængselsordenen og Fængselsdisciplinen, men som i de faa Tilfælde, hvor den vil blive praktiseret, vil kunne give vedkommende Fange en i økonomisk Henseende særlig gunstig Stilling og derfor i saa Tilfælde ikke er uden Betænkelighed, — bliver den praktiske Forskel paa Strafarbejde og Arbejdsfængsel, forsaavidt angaar Arbejdet, i Virkeligheden kun den, at Strafarbejds-

fangen kan tjene indtil 20 Øre og Arbejdsfængselsfangen indtil 50 Øre om Dagen.

At man i Teorien opretholder Forskellen mellem i det ene Tilfælde Arbejde for det Offentlige og i det andet Tilfælde Arbejde for egen Regning, men med Regulering af Fortjenesten, er næppe af synderlig Værdi, naar den praktiske Udformning af Teorien kun giver sig Udslag i en Forskel i Arbejdsducørens Størrelse.

Iøvrigt foreslaas en forskellig Arbejdstid for de 2 Kategorier af Fanger, en noget længere for Strafarbejdsfangerne (11—12 Timer daglig), end for Fanger, der afsoner Arbejdsfængsel (8—10 Timer daglig). Nogen egentlig Væsensforskel mellem de 2 Former for Frihedsstraf frembyder de her anførte Regler ikke, og Motiverne til T. U. 1917 gør da ogsaa nærmere rede for det uholdbare i ved Fangearbejdets Ordning at ville drage et Skel mellem flere Former for kvalificeret Frihedsstraf, idet det anføres, at der kun synes at kunne være een rationel Maalestok for Arbejdspligtens Omfang: der maa fordres saameget Arbejde, som uden Skade kan præsteres, hverken mere eller mindre, og specielt fremhæves det, at der navnlig ikke ved de kortvarige Frihedsstraffe er nogen Grund til Lempelser i det normale Arbejdskrav, idet det netop her gælder om at gøre Straffen saa effektiv som mulig.

Motiverne hæfter sig ganske vist her noget for eensidigt ved den rent kvantitative Side af Arbejdspligten og overser, at der muligvis paa andre Omraader indenfor den nærmere Ordning af Fangearbejdet kunde findes Kriterier, egnede til at drage Skel mellem flere Former for Frihedsstraf. Det kunde nemlig tænkes og har da ogsaa tidligere været antydet¹⁾, at man paa Arten af det Arbejde, hvormed Fangerne beskæftiges, kunde grunde en Forskel mellem flere Former for Frihedsstraf, og ved Anvendelsen af et saadant Princip kunde følgende 3 Betragtninger fremføres:

¹⁾ Landsdommer Haack i Tidsskriftets Aargang 1921, S. 79.

1. Arbejdet ordnes saaledes, at det giver det størst mulige Udbytte for Statskassen, for at Fangerne i saa høj Grad som muligt kan skadesløsholde denne for de med Straffuldbyrdelsen forbundne Udgifter. Der tages intet Hensyn til Arbejdets pædagogiske Betydning, til Muligheden for ved Arbejdets Tilrettelægning at vække Fangens Lyst til og Sans for Arbejde, idet man optager selv de mest slovende Beskæftigelser, naar blot de giver rigeligt Udbytte.

2. Man kan ved Arbejdets Ordning lægge Vægten paa at vække Fangens Lyst til at bestille noget, hans Interesse for at skabe nye Værdier, idet man vælger saadanne Arbejdsvirkomheder, som ikke gør ham til en ren Specialarbejder, men hvorved han bliver i Stand til i saa vidt Omfang som muligt at se det færdige Resultat af sit Arbejde.

3. Man kan endelig lægge Vægten paa at uddanne Fangen i et Fag, hvorved han efter Løsladelsen er i Stand til at ernære sig.

Den under 1 anførte Betragtning, at Fangen ved sit Arbejde i saa høj Grad som muligt skal dække de med hans Op- og Underhold forbundne Udgifter, burde da lægges til Grund, hvor Frihedsberøvelsen var at se under Synsvinklen: Sikkerhedsforvaring. Den under 2 anførte Betragtning: Muligheden for gennem Arbejdet at vække Fangens Interesse for at bestille noget, maatte være afgørende, hvor man gennem Frihedsberøvelsen tilsigtede en egentlig Paavirkning af Fangens Karakter, og den under 3. anførte Betragtning: Uddannelsen i et Fag i de Tilfælde, hvor det drejede sig om unge Fanger med en til Formaalets Opnaaelse egnet Straffetid. En saadan Tredeling vilde imidlertid strax støde paa den Vanskelighed, at de Tilfælde, i hvilke man vilde søge under Straffen at uddanne Fangen i et Haandværk for derefter igennem at gøre ham bedre skikket til efter Løsladelsen at tage Kampen for Tilværelsen op, maatte forudsætte, at Fangen var i Besiddelse af de fornødne Evner i saa Henseende, og at Straffetiden var tilstrækkelig lang til en saadan Uddannelse. — Stor praktisk Betydning vilde derfor denne 3die

Form for Fangearbejdets Organisation næppe faa, og man maatte derfor sikkert i Praksis indskrænke sig til at søge en Ordning af Arbejdsvæsenet i Fængslerne organiseret efter ét af de følgende 2 Principper: Arbejdets Hovedopgave er at afkaste Udbytte til Fordel for Staten, eller Arbejdets Hovedopgave er at indvirke pædagogisk paa Fangerne. Ved at basere en Forskel mellem forskellige Former for Frihedsberøvelse paa disse 2 Principper, burde man da opnaa, at den nærmere Udformning af Straffens Indhold kom til at svare til det med Straffen forbundne Formaal. Nu indfører imidlertid K. U. af 1923, ligesom forøvrigt T. U. 1917, en ny Form for Frihedsberøvelse, den saakaldte Sikkerhedsforvaring, der skal komme til Anvendelse overfor erhvervs- eller vanemæssige Forbrydere, og det ligger da nær — om man overhovedet i de anførte Betragtninger over Principperne for Fangearbejdets Udformning vil søge en Væsenforskel mellem 2 Former for Frihedsberøvelse — at lade Princippet om Statens Krav paa Skadesløsholdelse for de med Frihedsberøvelsen forbundne Udgifter overføre paa Sikkerhedsforvaringen og til Grund for den egentlige Frihedsstraf at lægge Princippet om Arbejdets pædagogiske Betydning. Efter at Sikkerhedsforvaringen imidlertid saaledes er udskilt som en særlig Form for Frihedsberøvelsen, maa det sikkert anses for ugorligt iøvrigt i Fangearbejdets nærmere Udformning at ville søge Kriterier for en Opstilling af flere Former for den egentlige Frihedsstraf. Mindretallet indenfor K. U. 1923 har da heller ikke forsøgt herpaa, men har — som foran paavist — væsentlig i det progressive System villet finde Kriteriet for en saadan Sondring.

Det maa imidlertid anses for ukorrekt at ville kæde Progressionen og Muligheden for gennem Straffen at øve en pædagogisk Indvirkning sammen. Straffens opdragende Indflydelse begynder ikke nødvendigvis ved det Punkt i Systemet, hvor Progressionen indtræder. Dennes opdragende Betydning bliver vist i det hele i nogen Grad overvurderet. Saaledes som det progressive System er bragt til Anvendelse

i vore Straffeanstalter, bliver enhver Fange — blot han ikke positivt kolliderer med de forskellige Pligter, som Reglementet paabyder ham — delagtig i de af Progressionen flydende Begunstigelser, alt eftersom han avancerer gennem Klasserne, men i det store og hele betyder disse Begunstigelser ikke — maaske bortset fra enkelte Punkter i Klasse-systemet for Fællesfangerne efter Anordningen 13. Febr. 1873 — at han underkastes større Frihed i Behandlingen paa en saadan Maade, at der derigennem stilles større Krav til hans Ansvarsfølelse. I det væsentlige er det kun hyppigere Forbindelse med Familien, højere Ducør for Arbejdet, større Adgang til Fangebiblioteket o. l., der er Frugten af Fangens Oprykning gennem Klasserne. Progressionens Betydning ligger derfor langt snarere i, at den forhindrer, at Fængselsopholdet gennem sin Ensformighed virker sløvende og nedbrydende, idet den holder Fangen oppe derved, at den giver ham forskellige Stationer paa Vejen, som han kan se hen til som bydende ham Adgang til Begunstigelser, han ikke før har haft. Naar Progressionen betragtes paa denne Maade, kan jeg i og for sig ikke se, at der skulde være noget til Hinder for at lade det progressive System komme til Anvendelse ogsaa paa de kortere Straffe, hvad der i visse Tilfælde ikke vilde være uden Betydning, naturligvis blot — om jeg saa maa sige — i mindre Maalestok, saaledes at dens Indhold — Summen af de Goder, den medførte — blev afpasset efter Straffetidens Længde. Som jeg senere skal paa-vise, er en saadan Progression heller ikke helt ukendt i Praxis ved de korte Frihedsstraffe efter det nuværende System.

Og den pædagogiske Indvirkning under Straffen, som man søger at faa ind i Arbejdet, i Undervisning, i Adgangen til Læsning, vil det formentlig ogsaa være ganske urigtigt at udelukke — forsaavidt den overhovedet kan udelukkes — ved de kortere Frihedsstraffe.

At denne Indvirkning bliver af mindre Betydning, jo kortere Straffetiden er, er indlysende, men at drage et be-

stemt Skel mellem de Tilfælde, hvor Frihedsstraffen kun skal virke afskrækkende, og de Tilfælde, hvor man foruden det af Indespærringen flydende afskrækkende Moment, vil søge at opnaa en Indvirkning paa Karakteren, vil i Virkeligheden være Udslag af ren Vilkaarlighed. Om man her vil drage Grænsen som nu, ved en Straffetid paa 6 Mdr., eller om man — som Mindretallet indenfor K. U. 1923 foreslaar, vil drage den ved en Straffetid af 1 Aar, er i Virkeligheden lige vilkaarligt.

Og ser man endelig paa den nu bestaaende Ordning, synes jeg ikke, at man i den vil finde en saadan Væsenforskel mellem de korte og de mere langvarige Frihedsstraffe, at man føler sig fristet til at føre Sondringen mellem 2 forskellige Former for kvalificeret Frihedsstraf over i den nye Straffelov. Jeg tænker her af de kortvarige Frihedsstraffe kun paa Fængsel paa sædvanlig Fangekost og vil nedenfor søge at sidestille denne i dens praktiske Udformning med Strafarbejdet.

At Fængsel paa sædvanlig Fangekost sikkert i mange Tilfælde fuldbyrdes mere eller mindre planløst, skyldes dels den Omstændighed, at der ikke i Lov eller Anordning findes nogen nærmere detailleret Regel for dens Fuldbyrdelse, bortset fra Bestemmelsen i Straffelovstilkægget af 1. April 1911 § 12, at Straffen er forbundet med Arbejdstvang, og Bekendtgørelsen af 6. Septbr. 1905 om den nærmere Gennemførelse af Arbejdspligten, og er dels en Følge af, at Straffen fuldbyrdes i kommunale Fængsler, der som oftest savner egentlig fængselsmæssig Ledelse. Begge disse Forhold er der raadet Bod paa i det Københavns Kommune tilhørende Vestre Fængsel, hvor der er givet ganske faste Regler for den nærmere Fuldbyrdelse af Straffen, og hvor der til Ledelsen af Fængslet kræves egentlig fængselsmæssig Uddannelse.

Naar man sammenholder Straf Fængsel paa sædvanlig Fangekost, saaledes som denne fuldbyrdes i V. F. med Fuldbyrdelsen af Forbedringshusarbejde i en af vore paa Celle-

systemet grundede Straffeanstalter, viser disse 2 Strafarter en saadan Tilnærmelse til hinanden, at det eneste rigtige vilde være ved en Reform af Straffeloven at lade dem gaa op i en højere Enhed.

Begge Strafformer er forbundet med Arbejdstvang.

At Arbejdets Art er forskellig, er kun en Følge af Straffenes forskellige Tidsvarighed. At Fangens Arbejdskraft i Strafanstalten tilhører Staten, medens der ved Afsoningen af Fængsel paa sædvanlig Fangekost ikke er givet udtrykkelig Bestemmelse i saa Henseende¹⁾, har i hvert Fald ikke i Praxis affødt nogen væsentlig bedre økonomisk Stilling for Fanger, der afsoner sædvanlig Fangekost. Overfor Nægtelse af at opfylde Arbejdspigten haves begge Steder i Realiteten de samme disciplinære Midler, Tab af Arbejdsducør eller i mere graverende Tilfælde: Ikendelse af Straffecelle med en dertil svarende Forlængelse af Straffetiden.

Overhovedet er der — efter Emanationen af Lov 23. Febr. 1915 om Anvendelse af Straffecelle ved Straf Fængsel paa sædvanlig Fangekost — givet denne Straffart i Realiteten lige saa virksomme Midler til Disciplinens Haandhævelse som de, der staar til Raadighed for Straffeanstalternes Ledere.

Saavel i Straffeanstalterne som i Vestre Fængsel er Straffangerne derhos henvist til den reglementerede Forplejning. Ingen af Stederne har de Adgang til anden Læsning end den, Fængslets Bibliotek giver dem, og saavel i Vestre Fængsel som i Straffeanstalterne gives der dem kun Adgang til at korrespondere med og faa Besøg af nærmeste Familie til bestemte Tider. Ligesom i Straffeanstalterne har man i Vestre Fængsel indført en vis Progression for de længere Straffes Vedkommende ved Adgangen til at laane Bøger fra Biblioteket, til at faa Skrive- og Tegnematerialier og til at

¹⁾ Jfr. Arrestreglement 7/6 1846 Litra E § 11, der dog direkte kun tager Sigte paa det frivillige Arbejde, og de nærmere Bestemmelser i Bekendtgørelse Nr. 140 af 6. Septbr. 1905, hvor der tales om Arbejde for Entreprenors eller Arresthusets egen Regning.

købe Skraatobak, men — som jeg alt har omtalt — vil Progressionen ved Fængsel paa sædvanlig Fangekost paa Grund af denne Strafarts Kortvarighed kun kunne gennemføres i formindsket Maalestok. Endvidere sørges der saavel i Vestre Fængsel som i Straffeanstalterne for Sjælesorgen ved Ansættelse af en særlig Præst og ved Afholdelse af Gudstjeneste om Søndagen. Deltagelse heri er dog en frivillig Sag i Vestre Fængsel. Endelig faar i Vestre Fængsel en Del af de unge Fanger, hvis Straffetid er af mindst 3 Mndrs. Varighed, eller for hvis Vedkommende særlige Grunde er tilstede, Undervisning dels i Elementærfagene, dels i Sprog.

Ligesom i de 2 Celle-Straffeanstalter: Vridsløselille og Nyborg behandles i Vestre Fængsel Hovedparten af Fangerne i Celle. En lille Del af Fangerne i Vestre Fængsel faar dog — særlig under den sidste Tid af Straffen — Adgang til at arbejde i Fællesskab, men de holdes da som Hovedregel udenfor Arbejdstiden isoleret, ligesom Tilfældet er i de 2 Straffeanstalter.

Naar man saaledes opstiller de 2 Strafarter: Fængsel paa sædvanlig Fangekost og Forbedringshusarbejde, saaledes som dette fuldbyrdes i Nyborg og Vridsløselille Straffeanstalt og i Horsens Straffeanstalts Celleafdeling, ved Siden af hinanden tegner de sig ikke som væsensforskellige. Langt snarere kan en Væsensforskel findes mellem de nu bestaaende 2 Former for Strafarbejde: Tugthusarbejde og Forbedringshusarbejde, men da Forskellen her er grundet paa Principperne: Afsoning i Enkeltcelle eller Afsoning i Fællesskab, vil Spørgsmaalet herom blive gjort til Genstand for nærmere Omtale nedenfor.

Det er efter min Formening ikke rigtigt — som Mindretallet indenfor K. U. 1923 gør — at ville basere Forskellen væsentligst paa Tidslængden, paa om Straffen i første Række er afskrækkende eller opdragende (karakterdannende). Det bliver nemlig ganske vilkaarligt, hvor man i saa Fald vil sætte Grænsen. En ganske kortvarig Straf kan meget godt virke mere karakterdannende end afskrækkende, og om-

vendt kan en langvarig Straf gaa ganske sporløst hen over den Paagældendes Karakter og højst efterlade en ubehagelig Erindring, som i hvert Fald i nogen Tid kan afholde fra Recidiv. At forsone det afskrækkende og det opdragende Moment med hinanden er netop Straffuldbyrdelsens store, men overmaade vanskelige Kunst, men denne Kunst bør øves saavel paa de kortvarige som paa de mere langvarige Straffe. Først naar Haabet om en Indvirkning paa Karakteren er glippet, eller Muligheden for at virke afskrækkende er opgivet, er vi udenfor Straffens Formaal; men vi er i saa Fald ogsaa stillet overfor andre Opgaver end dem, Straffuldbyrdelsen sætter sig, og er da ovre i Sikkerhedsforvaringen.

Afgørende for kun at bibeholde een Form for kvalificeret Frihedsstraf bliver da efter min Formening Umuligheden af at finde et reelt Kriterium for en Sondring, saaledes at en saadan i Virkeligheden kun vil blive en Navneforskkel.

Af de anførte Grunde maa jeg derhos erklære mig for en Modstander af de i K. U. 1923 indeholdte Bestemmelser om, at Fængsel i 6 Mndr. eller derover saa vidt muligt skal udstaaas i særlig dertil bestemte Anstalter (§ 34), og at kun Fulldbyrdelsen af saadant Fængsel sker gennem Oprykning i Klasser (§ 38). Tilsvarende Bestemmelser findes optagne i T. U. 1917, men medens der i Motiverne til dette Udkast ikke findes nogen nærmere Begrundelse for disse Bestemmelser, udtales det ganske kort i K. U. 1923, at Bestemmelsen om, at Fængsel i 6 Mndr. eller derover skal udstaaas i særlige Anstalter, staar i Forbindelse med, at de Former, under hvilke der gives Fangen Paavirkning og Sysselsættelse, maa blive afhængige af Straffetidens Længde, og at Fængsel i 6 Mndr. eller derover skal fuldbyrdes efter Progressionssystemet, hvorved der skal ske en gradvis Forbedring i Fangens Vilkaar, for at ikke Straffen ved sin Langvarighed skal virke nedbrydende og sløvende. Som jeg tidligere har gjort opmærksom paa, er det ikke i og for sig ude-

lukket, omend ikke i samme Grad som ved de langvarige Frihedsstraffe paakrævet, at indføre en vis Progression ved de kortvarige Frihedsstraffe, og i hvert Fald vil det være ganske vilkaarligt, om man vil sætte Grænsen mellem de Straffe, der fuldbyrdes med Progression, og de Straffe, der fuldbyrdes uden saadan, ved 6, 9 eller 12 Mndr. Som Forholdet nu er, fuldbyrdes Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 6 Mndr. sikkert i de fleste Tilfælde udenfor Vestre Fængsel uden Progression, medens Forbedringshusarbejde i 6 Mndr. (forkortet fra 8 Mndr.) fuldbyrdes med Progression, som indtræder i visse Tilfælde endda allerede efter 2 Mndr.s Forløb. Efter K. U. 1923 bliver Fængsel i 5 Mndr. fuldbyrdet uden Progression, medens Fængsel i 6 Mndr. bliver fuldbyrdet med Progression, som vel nok er tænkt at skulle begynde inden Forløbet af 5 Mndr. At der er noget irrationelt heri, lader sig næppe benægte. Paa den anden Side vilde det naturligtvis være meningsløst at lade en Straf, som ikke naaede op over Strafartens Minimum, fuldbyrde progressivt.

Vilde man indføre Progression ogsaa ved de ganske korte Straffe, kunde man passende lade den første Virkning af Progressionen indtræde, naar den Tid, der er Strafartens Minimum, var forløbet. Man vilde da opnaa, at den ganske kortvarige Straf blev særlig følelig og derved effektiv. Det staar mig ikke ganske klart, hvad der menes med Udtalelsen i Motiverne til K. U. 1923 om, at de Former, under hvilke der gives Fangerne Paavirkning og Sysselsættelse, maa blive afhængige af Straffetidens Længde. Det er selvfølgelig rigtigt, at man — jo kortere Straffetiden er — i jo højere Grad maa beskæftige Fangerne ved Arbejde, der ikke kræver nogen egentlig Uddannelse. Men paa den anden Side vil man altid beskæftige Fangerne ved saadant Arbejde, hvortil de er uddannede, eller hvorfor de har særligt Anlæg, ganske uanset om Straffetiden er 5 eller 6 Mndr. Og den moralske Paavirkning, man søger at undergive Fangen, kan selvfølgelig ikke være forskellig, eftersom Straffen er over eller under 6 Mndr. Anser man det endelig for uheldigt, at de yngre

Fanger i deres Fritid for meget er overgivet til sig selv, og søger man derfor gennem Undervisning, Sløjd eller anden Beskæftigelse at lægge Beslag paa deres Evner og Kræfter, er en saadan Foranstaltning næppe i væsentlig Grad mindre paakrævet, fordi Straffetiden kun er 5 Maaneder, end hvis den var 6. Selv ved en ganske kortvarig Straf kan det være uforvarligt ikke at søge ogsaa Fritiden for den unge Fange udnyttet i et fornuftigt Øjemed.

Man maa i det hele taget erindre, at de kortvarige Frihedsstraffe meget ofte vil blive idømt netop Begynderne indenfor Forbryderverdenen, og at det derfor er af Vigtighed, at der her sættes ind med alle til Raadighed staaende Midler. Det er det nugældende Systems største og væsentligste Fejl, at den rationelt anordnede og paa de nyeste Straffuldbyrdsprincipper grundede Frihedsstraf meget ofte først bliver bragt til Anvendelse, naar den paagældende Fange gennem en eller flere kortvarige Frihedsstraffe saa at sige er trænet op til at afsone Straf, er vænnet til Livet i Fængslet og derved er blevet gjort mere eller mindre uimodtagelig for dets Indvirkning. Noget kunde sikkert være reddet, om man strax ved den første Strafs Afsoning — den være sig kortere eller længere — havde kunnet virke med de Midler, som nu for en stor Del kun staar til Strafanstaltneres Raalighed. Men denne afgørende Brist i det bestaaende System skulde nødigst af alt overføres i det kommende.

Straffeloven bør derfor indskrænke sig til at fastsætte, at al Fængselsstraf skal afsones i Staten tilhørende Anstalter, eller i Anstalter, der staar under Statsstyrelse, og overlade til Administrationen at foretage en Fordeling af Fangerne mellem de forskellige Anstalter. Alene af Hensyn til Muligheden for at kunne anbringe Fangen ved et Arbejde, der netop passer efter hans Evne og Uddannelse, eller Muligheden for efter hans Alder at kunne delagtiggøre ham i Undervisning, er det uheldigt gennem Lovens Bestemmelser at være bundet til at lade Fangen afsone i bestemte Anstalter. Men ogsaa Hensynet til Pladsforholdene i de enkelte Fængsler eller

til Afstandene mellem Domsstedet og Fængslet kan gøre det ønskeligt, at Administrationen er frit stillet ved Valget af Stedet for Straffens Fuldbgyrdelse.

Minimum for Fængsel (Arbejdsfængsel), der efter T. U. var sat til 2 Maaneder, foreslaas af K. U. 1923 sat til 1 Maaned. Sammenlignet med den gældende Straffelovs Minimum for Fængselsstraffen: 2 Dage, betyder allerede K. U. 1923 en ganske klækkelig Forhøjelse. Om en saa følelig Forhøjelse er paakrævet, kan selvfølgelig betvivles, men iøvrigt gør Motiverne opmærksom paa, at allerede i den gældende Straffelov medfører en Række Lovbud, at Straffen ikke kan gaa ned under 20 Dages Fængsel paa sædvanlig Fangekost. Spørgsmaalet lader sig næppe besvare i al Almindelighed, men maa ses paa Baggrund af de enkelte strafbare Handlinger, for hvilke Fængselsstraf kan idømmes. Maximum for Fængselsstraf er efter Udkastet 16 Aar, dog at Fængsel ogsaa kan ikendes paa Livslid. Disse Bestemmelser er ganske svarende til de nugældende.

K. U. 1923 foreslaar for al Fængselsstrafs Vedkommende, at Fangerne ikke faar Adgang til anden Forplejning end den anordnede, og stemmer her overens med, hvad der nu gælder for Fængsel paa sædvanlig Fangekost og Straf-arbejde.

Endvidere foreslaas indført tvungen Fangedragt for alle Fængselsfanger. Dette kendes nu kun for Strafarbejdsfanger, idet Fanger, der afsoner sædvanlig Fangekost, har Ret til at benytte egne Klæder. Det er muligt, at det af mange vil blive følt som en Skam eller Ydmygelse at skulle trække i Fangedragten. Paa den anden Side giver man ikke nu til Dags denne ved Snit eller Farve et saadant særligt Præg (forskelligt farvede Bukseben o. l.), som det, ældre Tider kendte, og som bidrog til at give Fangen Følelsen af at tilhøre en Pariakaste. Og fra et rent ordensmæssigt Standpunkt er det absolut at foretrække, at Fangerne bærer ensartede, Fængslet tilhørende Klæder.

Sluttelig skal anføres, at Arbejdstiden efter Udkastet

ikke maa overstige 12 Timer daglig, at Fangerne er pligtige at udføre det dem paalagte Arbejde, at Friluftsarbejde udenfor Anstaltens Omraade kan finde Sted, samt at Arbejdsudbyttet tilfalder Staten, dog at der udbetales Fangen et mindre Beløb i Ducør for Flid og god Opførsel.

Udkastet 1923 giver, ligesom Udkastet 1912 og T. U. detaillerede Regler for, naar Straffen skal fuldbyrdes i Celle, og naar den skal fuldbyrdes i Fællesskab, og i § 37, sidste Pkt., bestemmes det, at Kriteriet for, om Straffen skal anses udstaaet paa den ene eller den anden Maade, skal søges i, om Arbejdet har været udført under Afsoning eller ikke. Udkastet gør sig saaledes til Talsmand for den nedarvede Anskuelse, at Cellestraf og Fællesstraf er 2 væsensforskellige Former for Frihedsstraf, mellem hvilke der i hvert enkelt Tilfælde efter forud givne Regler maa træffes et Valg. Ganske vist tillader Udkastet forskellige Afvigelser fra den strenge Cellestraf, idet der aabnes Adgang til Lempelser i Isolationen under Gudstjeneste, Undervisning, Legemsøvelser og Gaardtur, samt for enkelte Fangers Vedkommende, naar Hensynet til Anstaltens Tarv kræver det, ligesom paa den anden Side Afsoning i Fællesskab ikke skal udelukke, at Fangerne i den første Del af Straffetiden, ikke over 1 Aar, og ved Straffetidens Slutning, ikke over 3 Mndr., holdes i Enrum, samt iøvrigt i Spise- og Fritid eller under Gaardtur, Undervisning og Gudstjeneste holdes isolerede, men i Principet opretholdes den nugældende skarpe Søndring mellem Afsoning i Enkeltcelle og Afsoning i Fællesskab. Hovedreglen bliver da den, at Fængselsstraf i indtil 2 Aar skal afsones i Enrum. Hvis Straffetiden ikke overstiger 3 Aar, skal Justitsministeren kunne bestemme, at de første 2 Aar og, naar særlige Grunde taler derfor, ogsaa det sidste Aar afsones i Celle. Fængselsstraf med en Varighed af over 2 Aar skal afsones i Fællesskab, dog — som nævnt — med Adgang til Afsoning i Enkeltcelle under den første og sidste Del af Straffetiden. I begge Tilfælde aabnes Adgang til Afvigelser fra Hovedreglen, henholdsvis naar Cellestraffen

maa anses for skadelig eller uhensigtsmæssig, eller naar Fællesstraffen af Sundhedshensyn eller af disciplinære Grunde eller undtagelsesvis af andre særlige Grunde maa opgives til Fordel for Afsoning i Enkeltecelle.

Disse Regler slutter sig tildels til de i T. U. foreslaaede, idet det ogsaa her bestemmes, at Arbejdsfængsel, naar Straffetiden ikke overstiger 2 Aar, skal fuldbyrdes i Enrum og — naar Straffetiden ikke overstiger 3 Aar — kan tillades fuldbyrdes i Enrum, i alle Tilfælde med Adgang til Afgivelser ved Gudstjeneste, Undervisning, Legemsøvelser og Gaardtur. Derimod foreslaas efter T. U. Arbejdsfængsel afsonet i Fællesskab 1) naar Helbredshensyn taler derfor, samt 2) — selvom Straffetiden er under 2 Aar, blot den ikke er under 3 Mndr. — naar Fangen tidligere har afsonet Arbejdsfængsel i Fællesskab eller mere end een Gang afsonet saadan Straf i Enrum, deraf en Gang mindst i 6 Mndr., dog at Justitsministeren bemyndiges til i saadanne Tilfælde at tillade Afsoning i Enkeltecelle. Hvor Straffen skal afsones i Fællesskab, skal Fangen hensættes i den første Trediedel af Straffetiden, dog ikke under 3 Maaneder og ikke over 1 Aar, i Celle, men kun, naar Fangen ikke tidligere har afsonet i Fællesskab. Hvor dette er Tilfældet, kan han hensættes i Celle i den første Del af Straffetiden, naar denne er over 2 Aar. Derhos kan Fangen under den sidste Del af Straffetiden og i Fri- og Spisetid og under Gaardtur, Gudstjeneste og Undervisning holdes isoleret.

K. U. 1912 vil ligeledes have Strafarbejde fuldbyrdes i Fællesskab, naar Fangen tidligere har afsonet Strafarbejde paa denne Maade, eller efter det fyldte 25. Aar mere end én Gang har afsonet Straf i Enrum. Derimod foreslaas iøvrigt Strafarbejde afsonet i Enkeltecelle, naar Straffetiden ikke overstiger 6 Aar. Arbejdsfængsel skal efter K. U. 1912 afsones i Enkeltecelle, medmindre Fangen tidligere har afsonet Strafarbejde i Fællesskab eller mere end én Gang Strafarbejde eller Arbejdsfængsel i Enrum eller er dømt for en Del nærmere angivne Forbrydelser.

Efter den nugældende Straffelov bliver Frihedsstraf ubetinget og under hele Straffetiden — bortset fra den fakultative Regel i kgl. Anordning af 13. Febr. 1873 om Hensættelse i de første 3 Mndr. i Enkeltcelle — at afsone i Fællesskab, naar.

1) den forskyldte Straf overstiger 6 Aar og
 2) naar den forskyldte Straf overstiger 2 Aar og ikendes som Tugthusarbejde. Men endvidere medfører den gældende Praxis m. H. 1. Forbedringshusfangers Aflevering til de forskellige Straffeanstalter, at

3) alle til Forbedringshusarbejde dømte Personer, som er over 33 Aar, og som tidligere 2 Gange har afsonet Straf-
 arbejde, kommer til at afsone hele Straffen i Fællesskab, uanset dennes Længde, idet man med Hjemmel i Straffelovens § 13 præsumerer, at Behandling i Enkeltcelle i disse Tilfælde er uhensigtsmæssig.

Og dette Fællesskab omfatter ikke alene Arbejdstiden, men ogsaa Gaardturen, Gudstjenesten og — hvad der er det mest skæbnesvangre ved Systemet — Fritiden.

I Sammenligning med den bestaaende Ordning paa dette Omraade, betyder ikke alene T. U., men særlig K. U. 1923 et afgørende Fremskridt.

Efter T. U. bliver Arbejdsfængsel, kun naar Straffetiden ligger mellem 3 Maaneder og 2 Aar, og Fangen tidligere har udstaaet Arbejdsfængsel i Fællesskab, strax fra Straffens Begyndelse ubetinget at afsone i Fællesskab.

Justitsministeren kan dog tillade Afsoning i Enkeltcelle, og i alle Tilfælde aabnes der Adgang til at indskrænke Fællesskabet til Arbejdstiden og til at holde Fangen i Enrum under den sidste Del af Straffen. Efter K. U. 1923 paa-
 bydes derimod i intet Tilfælde ubetinget Afsoning i Fællesskab under hele Straffetiden, idet der i alle Tilfælde, hvor Straffen skal afsones i Fællesskab, aabnes Mulighed for Afsoning under den første og sidste Del af Straffetiden og for Indskrænkning af Fællesskabet til Arbejdstiden.

Jævnside med den i de nyeste Udkast foreslaede Ind-

skrænkning af den Tid, i hvilken en Fange kan holdes i Enkeltcelle, viser der sig saaledes en afgjort Tendens til at indskrænke den ubetingede og under hele Straffetiden løbende Behandling i Fællesskab. Og samtidig aabnes der en Mulighed for at modificere Cellebehandlingen, idet der efter K. U. 1923 kan tillades Afvigelse fra Afsondringen ikke alene under Gudstjeneste, Undervisning, Legemsøvelse og Gaardtur, naar vedkommende Fanges Alder eller Helbreds-tilstand kan gøre det ønskeligt, men ogsaa naar Hensyn til Anstaltens Tarv kræver det. Og denne sidste Bestemmelse begrænses ikke til bestemte Omraader, men Afvigelsen fra Afsondringen maa praktisk talt kunne gennemføres i saa stort Omfang, som Anstaltens Tarv nødvendiggør. Der tænkes i denne Forbindelse formentlig navnlig paa Udførelsen af saadanne Arbejder i Anstaltens Økonomi, ved hvilke det er ugørligt at holde Fangerne isolerede.

Allerede længe har den langvarige og absolutte Cellestraf været Genstand for Kritik, og forlængst har man derfor ogsaa i Praxis gennemført de Modifikationer i Cellebehandlingen, for hvilke der nu foreslaas udtrykkelig Hjemmel i Straffeloven. I denne Henseende skal jeg pege paa den under 28. Maj 1913 udfærdigede kongelige Anordning om Fuldbgyrdelse af Forbedringshusarbejde i Nyborg Straffeanstalt, hvorefter Anstaltens Inspektør kan bestemme, om Fanger, der arbejder under Afsondring, ogsaa skal holdes afsondrede under Gudstjeneste, Undervisning og Gaardtur (§ 19). Men ogsaa paa anden Maade har man i Fængslerne indført Modifikationer i den strenge Cellebehandling derved, at en Del af Fangerne arbejder udenfor Cellen enten i et særligt Arbejdslokale, i aflukket Rum i fri Luft eller ved Renholdelse af Trapper og Gange. I alle Tilfælde har disse Modifikationer i Cellebehandlingen vist sig overordentlig gavnlige og virkningsfulde, særlig overfor de yngre Fanger, eller overfor Fanger, som vanskeligt har kunnet taale den strenge Isolation.

Men kan det saaledes kun vinde udelt Bifald blandt

alle praktiske Fængselsmænd, at en kommende Straffelov udtrykkeligt giver Anvisning paa at lempe Cellebehandlingen, vil det næppe blive vanskeligere for K. U. at opnaa Tilslutning, naar Talen er om en Modifikation af Fællesskabet, idet der mod denne Form for Afsoning, saaledes som den i hvert Fald nu praktiseres overfor alle til Tugthusarbejde dømte Personer og overfor en Del Forbedringshusfanger kan rejses fuldt saa vægtige Indvendinger som mod Cellestraffen.

Al Frihedsstraf medfører en Udelukkelse fra Samkvem med andre Mennesker, og det er just paa dette Punkt, at Straffen i særlig Grad føles og skal føles som et Onde. Heri ligger Straffens egentligt afskrækkende Moment, og jo mere gennemført Isolationen er, jo mere knugende føles Straffen. At et gennemført Fællesskab i høj Grad afslapper dette Moment i Straffen, er en simpel Følge af, at det daglige Samkvem med andre Fanger svækker den Forladtheds- og Ensomhedsfølelse, som Isolationen medfører. Erfaringsmæssigt foretrækker derfor ogsaa langt de fleste Fanger Fællesskabet fremfor Cellen, og kun den Omstændighed, at Cellebehandling efter den nugældende Straffelov aabner Adgang til Afkortning i Straffetiden, gør denne Form for Afsoning attraaelsesværdig.

Det turde næppe være Tvivl underkastet, at Cellebehandlingen er en langt strengere Form for Straf end Afsoningen i Fællesskab, men naar det er Tilfældet, er det principielt ganske forkert at lade Afsoningen i Fællesskab indtræde overfor Fanger, paa hvilke maaske allerede et Par Straffe, udstaaet i Enkeltcelle, har vist sig virkningsløse. Man løber ved den gentagne Anvendelse af Fængselsstraf altid den Fare, at Fangen bliver, hvad man kalder »fængselsvant«. Han sløves overfor den gentagne Indsættelse i Fængslet, han akklimatiserer sig efterhaanden og falder i Virkeligheden fuldstændig til Ro i den i Afveksling mellem Fængselsophold og Væren paa fri Fod bestaaende Tilværelse. Jo hyppigere en saadan Person vandrer ind og ud af

Fængslerne, jo vanskeligere vil det blive ved den sædvanlige penitentiære Behandling at opnaa noget Resultat, og tilbage bliver derfor kun — saa længe der endnu ikke er Adgang til Anbringelse i Sikkerhedsforvaring — den Mulighed, at Straffen gennem sin Haardhed og Langvarighed kan virke afskrækkende paa ham. Det irrationelle kommer derfor frem, naar man netop overfor saadanne Personer, som allerede et Par Gange har afsonet Frihedsstraf, bringer et mere eller mindre udstrakt Fællesskab til Anvendelse.

Men i Virkeligheden rejser det Spørgsmaal sig, om det eneste rigtige og rationelle ikke vilde være — efter at man først har indført saa mange Modifikationer i Cellebehandlingen, at denne praktisk talt i en Række Tilfælde gaar over til Fællesskab, og efter at man dernæst ved Behandling i Fællesskab har indrømmet Adgang til absolut Isolation under den første og sidste Del af Straffetiden og til delvis Isolation i den øvrige Tid — at ophæve den nu bestaaende, tildels rent teoretiske Sondring mellem Celle og Fællesskab og lade al Frihedsstraf begynde som Cellebehandling for derefter — alt efter Straffetidens Længde og vedkommende Fanges Individualitet og efter de straffuldbyrdende Myndigheders Skon — gradvis at modificere Cellebehandlingen, indtil man praktisk talt naaede over i Fællesskabet.

Mod en saadan Sammensmeltning af de 2 Systemer kan der ikke rejses nogen Indvending ud fra den Betragtning, at Cellesystemet og Fællessystemet er lagt an paa at skulle indvirke paa Fangen ad vidt forskellige Veje. Ganske vist har man i Cellesystemets Hjemland: Pennsylvanien, da man her i Slutningen af det 18. Aarhundrede opstillede dette System som en Modstætning til Fællessystemet, begrundet den absolutte Isolation med, at man kun ad denne Vej kunde opnaa Fangens Bod og Anger, hans fuldstændige Opgaaen i sig selv og i sin Brode, men efter at man forlængst har opgivet dette Cellestraffens Formaal som uopnaaeligt og i mange Tilfælde skadeligt, har man ikke i Adskillelsen mel-

lem de 2 Systemer søgt nogen Begrundelse for en forskellig Virkemaade.

Næppe heller vil man finde Betæneligheder ved en Opgivelse af Sondringen mellem de to Systemer i Muligheden af Indførelse af Vilkaarlighed i Straffuldbyrdelsen. At en saadan Vilkaarlighed er udelukket, hvor Straffen fuldbyrdes i hvert enkelt Tilfælde i Overensstemmelse med Straffelovens Regler enten som absolut Cellestraf eller som absolut Fællesstraf, synes i hvert Fald for en overfladisk Betragtning indlysende. Men i det Øjeblik man anerkender Modifikationer i begge Former for Frihedsstraf, aabnes der Adgang til i hvert enkelt Tilfælde at individualisere efter et frit Skøn, og den rent teoretiske Mulighed for Vilkaarlighed er da tilstede. Men ret beset rummer i Virkeligheden den absolutte Gennemførelse af enten det ene eller det andet System langt større Vilkaarlighed end den, Anerkendelsen af Modifikationen kan føre til. Det er sagt, at Frihedsstraffen har det Fortrin fremfor Formuestraffen, at medens den sidste virker højest forskelligt, fordi Formuen er et Gode, som ikke er tilstede hos alle i lige stor Mængde, virker den første altid ens, fordi Friheden hører til et af Menneskenes absolutte Goder. Men intet er mere urigtigt. Forsaavidt Frihedsberøvelsen kun tilsigter en rent fysisk Indespærring, er Sætningen tildels sand. Men da Frihedsberøvelsen ikke alene faktisk medfører, men direkte tilsigter en Indvirkning paa Fangens psykiske Tilstand, og da denne Indvirkning i saa høj Grad er individuelt forskellig, er det nødvendigt, at der ved Anerkendelsen af Individualisering i Behandlingen aabnes Mulighed for en nogenlunde ligelig Virkning af Straffen.

Enhver praktisk Fængselsmand ved af Erfaring, hvor vidt forskelligt de enkelte reagerer overfor Straffen, og hvor nødvendigt det er i en Række Tilfælde at kunne lempe Fangens Vilkaar ved Modifikationer i Cellebehandlingen eller paa anden Maade. Intet vilde derfor være mere naturligt end at lade Behandlingen i Fællesskab indtræde som

en videre Udformning af Modifikationen i Cellebehandlingen.

Straffeloven burde da indskrænke sig til at fastsætte et Maximum af 2 Aar, der dog med Justitsministeriets Samtykke skulde kunne forlænges til 3 Aar, for Behandling under absolut Afsondring, og et Tidsrum af 3 Aar, eventuelt forlænget til 4 Aar, efter hvis Udløb Fangen kun maatte være isoleret om Natten og i Fritiden. Mere detaljerede Regler for, naar Modifikationer i Cellebehandlingen kunde indtræde, maatte da fastsættes enten i en særlig Straff fuldbyrdelseslov eller i en kongelig Anordning, der dog i vidt Omfang burde overlade Afgørelsen til de straffuldbyrdende Myndigheder efter Skøn i hvert enkelt Tilfælde.

Sluttelig skal det nævnes, at K. U. 1923 aabner Adgang til at overføre Fanger, der er svækkede af Drikfældighed, og paa hvem Straffen ikke kan antages at have den tilsigtede Virkning, midlertidig eller for Resten af Straffetiden til Arbejdshus, og til at overføre Fanger, hvis Straffetid udgør mindst 8 Aar, til Forvaringsanstalt, naar Halvdelen af Straffetiden, dog mindst 5 Aar, er forløbet. Det tilsigtes herved i første Tilfælde at opnaa en Behandling af Fangen, der bedre passer for ham, og i sidste Tilfælde at bryde de langvarige Straffes Ensformighed og modvirke disses slovende og nedbrydende Virkning. I begge Tilfælde er Reglerne Udslag af Princippet om Individualisering i Behandlingen.

I det foregaaende er nærmere redegjort for den kvalificerede Frihedsstrafs Udformning, navnlig for de to Hovedspørgsmaal, en eller flere Arter af kvalificeret Frihedsstraf og Cellebehandling etc. Behandling i Fællesskab. Tilbage staar Spørgsmaalene om den særlige Behandling af de unge Forbrydere under Fuldbyrdelsen af den kvalificerede Frihedsstraf, den simple Frihedsberøvelse samt Disciplinærstraffen, men herom i en følgende Artikel.